

31 Eläkeveloitteet

Eläkeveloitteet

Sammolla on etuus pohjaisia eläkejärjestelyjä vahinkovakuutustoiminnassa Ruotsissa ja Norjassa.

Konsernilla on lakisääteisten eläkevakuutusten lisäksi etuus pohjaisia vapaaehtoisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä ja sisältyvät Mandatum Lifen vastuuvetäen. Vakuutusten määrä on vähäinen eikä niillä ole olennaista merkitystä konsernin tulokseen tai omaan pääomaan.

Vahinkovakuutustoiminnan eläkeveloitteet

Milj. e	2016	2015
Eläkeveloitteen arvioitu laskennallinen nykyarvo, ml. sosiaalikulutukset	294	303
Eläkesijoitusten käypä arvo	214	213
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkeveloite	79	90

1.1.2008 lähtien Ruotsin pääasiallinen etuus pohjainen eläkeohjelma on ollut suljettuna vuonna 1972 tai myöhemmin syntyneille uusille työntekijöille. Vastaava norjalainen eläkeohjelma on puolestaan ollut suljettuna 1.1.2006 alkaen kaikille uusille työntekijöille iästä riippumatta. Toukokuussa 2015 If teki päätöksen, että kaikki vuonna 1958 tai myöhemmin syntyneet norjalaiseen etuus pohjaiseen eläkeohjelmaan kuuluneet työntekijät siirrettiin maksu pohjaiseen eläkeohjelmaan tammikuusta 2016 alkaen. Lisäksi yhtiö päätti, että jo olemassa olevat eläkkeensaajat eivät samasta päivämäärästä lähtien enää kuulu ohjelman piiriin, ja että tulevien eläkkeensaajien oikeus ohjelmaan päättyi heidän jättäessään työnsä Ifissä. Muutosten jälkeen kuuluu norjalaiseen eläkeohjelmaan vuodenvaihteen jälkeen vain aktiivihenkilöitä, jotka on palkattu ennen vuotta 2006 ja jotka ovat syntyneet viimeistään vuonna 1957.

Edellä tarkoitetut eläke-etuudet koskevat Ruotsin vanhuus- ja leskeneläkettä. Norjan vanhuus- ja leskeneläke kuuluvat myös etuuskäyttöön samoin kuin sairauseläke 1.7.2016 asti. Eläkeohjelmaan tehdyn lisäyksen johdosta kaikki työntekijät vakuutetaan sairauseläkkeen varalta etuus pohjaisen eläkeohjelman avulla. Yhteistä etuus pohjaisille eläkeohjelmille on, että etuuden piiriin kuuluvat työntekijät ja lesket ovat oikeutettuja takuueläkkeeseen, jonka määrä riippuu työntekijän palvelusajasta sekä eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta eläkkeelle siirtymishetkellä. Mittavin etuus koskee vanhuuseläkettä, millä tarkoitetaan sekä väliaikaista vanhuuseläkettä ennen ennakoitua eläkkeelle siirtymistä sekä elin aikaista eläkettä, jota maksetaan ennakoitun eläkkeelle siirtymisen jälkeen.

Ennen aikaista eläkettä voi normaali tapauksessa saada 62-vuotiaana Ruotsissa ja 65-vuotiaana Norjassa. Ruotsissa ennen aikainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 65 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta ja koskee kaikkia vuonna 1955 tai aikaisemmin syntyneitä työntekijöitä, jotka ovat vuonna 2006 solmitun vakuutus sektorin kollektiivisopimuksen piirissä. Norjassa ennen aikainen eläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 70 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta ja koskee kaikkia Ifin palveluksessa vuonna 2013 olevia työntekijöitä, jotka ovat syntyneet vuonna 1957 tai aikaisemmin.

Elin aikaiseen eläkkeeseen liittyvä ennakoitu eläkkeelle siirtymistä on 65 vuotta Ruotsissa ja 67 vuotta Norjassa. Ruotsissa elin aikainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 10 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta välillä 0 ja 7,5 ansiotuloperus määrästä, 65 % palkasta välillä 7,5 ja 20 ansiotuloperus määrästä sekä 32,5 % välillä 20 ja 30 ansiotuloperus määrästä. Norjassa elin aikainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 70 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta 12 ansiotuloperus määrään asti, yhteen laskettuna arvioidun lakisääteisen vanhuuseläkkeen kanssa. Vapaakirje- ja eläkemaksuissa ruotsalaisissa ohjelmissa huomioidaan normaalisti muutokset kuluttajahintaindeksissä. Mitään sopimusta ei kuitenkaan ole takaamassa etuuskäyttöön arvoa, joten maksettavat eläke-etuudet voivat näin joko nousta tai laskea. Norjalaisissa eläkemaksuissa huomioidaan nousut kuluttajahintaindeksissä 80 - 100 prosenttisesti. Tammikuusta 2016 lähtien annetaan sen sijaan vapaakirje eläkkeelle jäämisen yhteydessä eikä Ifillä täten enää ole vastuuta tai velvollisuuksia liittyen vakuutettujen ohjelmien tuleviin indeksointiin.

Eläkkeet rahoitetaan ensisijaisesti vakuutuksilla, joissa vakuutus entajat määräävät vakuutus maksun suuruuden ja maksavat eläke-etuudet. Ifin veloitteet täytetään pääosin vakuutus maksujen suorittamisella. Mikäli eläkemaksuihin tarkoitetut varat eivät olisikaan riittävät kattamaan taattuja eläke-etuuksia, If voi joutua maksamaan lisä vakuutus maksuja tai takaamaan eläkeveloitteet jollain muulla tavalla. Vakuutettujen eläkeohjelmien lisäksi Norjassa on myös rahastoimattomia eläkeohjelmia, joissa If on vastuussa juoksevista maksuista.

Jotta vakuutetut eläke-etuudet saadaan katettua, hallitaan vastaavaa pääomaa osana vakuutus entajan sijoitussalkkua. Sijoitusomaisuuden ominaispiirteet analysoidaan suhteessa veloitteiden ominaispiirteisiin. Tästä prosessista käytetään nimeä Asset Liability Management. Uudet ja olemassa olevat omaisuus kategoriat arvioidaan tasaisin väliajoin, jotta omaisuus salkut voidaan hajauttaa ennakoitun riskikorjatun tuoton optimoimiseksi. Mahdollinen ylijäämä, joka syntyy omaisuuden hoidosta, kertyy normaalisti Ifille ja/tai vakuutetulle eikä mitään omaisuus arvon siirtoa tapahdu muulle vakuutus yhteisölle.

Vakuutus entajat ja If yhdessä ovat vastuussa eläkeohjelmien valvonnasta, mukaan lukien sijoituspäätökset ja lisäsuoritukset.

Eläkeohjelmiin kohdistuu suurelta osin samanlaiset olennaiset riskit liittyen lopullisten etuuksien määrään, ohjelmien varoihin liittyviin sijoitusriskeihin sekä siihen, että diskonttauskoron valinta vaikuttaa niiden arvoon tilinpäätöksessä.

Eläkeveloitteet sekä verokaudelle lankeavat eläkekulut lasketaan vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti IAS 19 Eläkeveloitteet -standardin mukaisesti. Eläkeoikeuksien odotetaan karttuvan tasaisesti työssäoloaikana. Eläkeveloitteen laskenta perustuu tulevaisuudessa odotettavissa oleviin eläkkeisiin ja laskennassa huomioidaan oletukset kuolevuudesta, henkilöstön vaihtuvuudesta ja palkkakehityksestä. Nimellisarvoisena laskettu velka diskontataan nykyarvoon korkokannoilla, jotka perustuvat ekstrapoloituihin tuottokäyriin Ruotsissa ja Norjassa AA- sekä AAA-yritystodistuksiin. Valitussa diskonttokorossa on huomioitu eläkeveloitteiden duraatio. Järjestelyihin kuuluvien varojen vähentämisen jälkeen kirjataan taseeseen nettovarot tai -velat.

Ohessa olevat taulukot sisältävät muutamia olennaisia oletuksia, eläkekulujen sekä omaisuus- ja velkaerien erittelyjä sekä herkkyyksianalyysin, josta käy ilmi veloitteiden jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus näihin oletuksiin tilinpäätöshetkellä. Norjan vakuutusohjelmien yllämainitut muutokset on huomioitu tilinpäätöksessä 2015 ja näkyvät huomattavana eränä sekä tuloslaskelmalla että varoissa ja velvoitteissa.

Kirjanpitoarvoissa on mukana Ruotsin erityinen palkkavero (24,26 %) ja Norjan vastaava maksu (19,1 %).

Erittely eläkeveloitteen jakautumisesta maittain

	2016			2015		
	Ruotsi	Norja	Yhteensä	Ruotsi	Norja	Yhteensä
Tuloslaskelmaan ja muihin laajan tulokseen eriin kirjattu määrä						
Tilikauden työsuorituksen perustuvat kulut	5	4	9	6	9	15
Takautuvaan työsuorituksen perustuvat kulut	0	-7	-6	0	-156	-156
Nettoeläkeveloitteen korkokulu	1	1	2	1	3	4
Yhteensä tuloslaskelmalla	7	-2	5	7	-144	-137
Nettoeläkeveloitteen uudelleenarvostus ennen veroja	8	-2	6	-9	-4	-14
Yhteensä laajassa tuloslaskelmassa	15	-4	11	-2	-148	-150
Taseeseen kirjattu määrä						
Eläkeveloitteen laskennallinen nykyarvo ilman sosiaalikulustannuksia	206	87	294	196	107	303
Eläkesijoitusten käypä arvo	166	49	214	156	57	213
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkeveloite	41	39	79	40	49	90

Sijoitusomaisuusjakauma	2016		2015	
	Ruotsi	Norja	Ruotsi	Norja
Rahamarkkinavälineet, taso 1	39 %	54 %	39 %	50 %
Rahamarkkinavälineet, taso 2	0 %	13 %	1 %	13 %
Osakkeet, taso 1	28 %	6 %	26 %	5 %
Osakkeet, taso 3	10 %	3 %	10 %	3 %
Kiinteistöt, taso 3	11 %	12 %	10 %	12 %
Muut, taso 1	2 %	9 %	4 %	14 %
Muut, taso 2	6 %	3 %	6 %	3 %
Muut, taso 3	4 %	0 %	4 %	0 %

Laskettaessa etuusperusteisten eläkejärjestelyiden veloitteita Ruotsissa ja Norjassa on käytetty seuraavia vakuutusmatemaattisia oletuksia:

	Ruotsi	Ruotsi	Norja	Norja
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Diskonttaus korko	2,75 %	3,00 %	2,75 %	2,50 %
Palkkakehitys	2,75 %	2,75 %	3,00 %	3,00 %
Hintainflaatio	1,75 %	1,75 %	2,00 %	2,00 %
Kuolevuustaulukko	FFFS 2007:31 +1 vuosi	FFFS 2007:31 +1 vuosi	K2013	K2013
Eläkeveloitteiden keskimääräinen duraatio	22 vuotta	21 vuotta	13 vuotta	14 vuotta
Odotetut kontribuutiot eläkejärjestelmään vuosina 2017 ja 2016	91	10	25	4

Herkkyyshanalyysi jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutuksesta	2016			2015		
	Ruotsi	Norja	Yhteensä	Ruotsi	Norja	Yhteensä
Diskonttokorko, +0,50 %	-25	-6	-31	-23	-7	-30
Diskonttokorko, -0,50 %	28	6	35	27	8	35
Palkkakehitys, +0,25 %	8	1	9	8	1	9
Palkkakehitys, -0,25 %	-8	-1	-8	-7	-1	-9
Odotettu elinikä, + 1 vuosi	8	2	10	7	2	10

Milj. e	2016			2015		
	Rahastoitu	Rahastoi- maton	Yhteensä	Rahastoitu	Rahastoi- maton	Yhteensä
Erittely eläkeveloitteen jakautumisesta						
Eläkeveloitteen laskennallinen nykyarvo ilman sosiaalikulunnuksia	260	33	294	267	36	303
Eläkesijoitusten käypä arvo	214	-	214	213	-	213
Nettovelka taseessa	46	33	79	54	36	90

Erittely taseeseen kirjatun nettoveloitteen muutoksesta

Milj. e	2016	2015
Eläkeveloitteet		
Tilikauden alussa	303	664
Tilikauden aikana ansaitut	9	15
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	-6	-156
Korkokulut	8	15
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, taloudelliset olettamukset	8	4
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, kokemukseen perustuvat oikaisut	2	-14
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	-2	-7
Maksetut eläkkeet ja sosiaalikulut	-22	-25
Suoritukset	-7	-194
Etuuspohjaiset eläkeveloitteet 31.12.	294	303
Eläkesijoitukset		
Tilikauden alussa	213	399
Korkotuotto	6	11
Ero todellisen tuoton ja lasketun korkotuoton välillä	5	4
Maksut	16	26
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	-3	-10
Maksetut eläkkeet	-14	-16
Suoritukset	-7	-200
Eläkesijoitukset 31.12.	214	213

Muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet

Konsernissa on muita lyhytaikaisia henkilöstön palkitsemisjärjestelmiä, joiden ehdot vaihtelevat maa-, liiketoiminta-alue tai yhtiökohtaisesti. Palkkiot kirjataan sen tilikauden kuluksi, jolta ne syntyvät. Arvio konsernissa vuodelta 2016 maksettavista tulospalkkioista sosiaalikuluihin on 48 milj. euroa.